

3. Веселовский А.Н. Из истории эпитета // Историческая поэтика. – М.: Высш. школа, 1989. – С. 59-75.
4. Казакова Т.А. Практические основы перевода. – СПб.: Союз, 2002. – 317 с.
5. Кухаренко В.А. Практикум з стилістики англ. мови: Підручник. – В.: Нова книга, 2000. – 160 с.
6. Левицкая Т.Р., Фитерман А.М. Пособие по переводу с английского языка на русский. – М.: Высш. школа, 1993. – 136 с.
7. Москвин В.П. Стилистика: Учебник для вузов. – М.: Высш. школа, 2006. – 570 с.
8. Desai S. English blues // Language. – 2007. – Vol. 7, №7. – P. 19-23.
9. Lacoff G., Johnson M. Metaphors We Live by. – Chicago and L.: Chicago Univ. Press, 1980. – 242 p.

Кутир А.П.

*Національний університет “Острозька академія”
Науковий керівник – канд. філолог. наук, доц. Худолій А.О.*

Семантичний аналіз слів на позначення магічних дій

Словниковий склад англійської мови за кількістю є величезним і вміщує близько півмільйона слів. У різних ситуаціях, у різні періоди часу, у різних місцях і навіть будучи в різному настрої, люди здатні використовувати лексичні одиниці, які надзвичайно відрізняються між собою [1, с. 89]. Усі слова, що ми використовуємо в процесі нашого спілкування, входять до складу лексико-семантичної системи.

Лексико-семантична система – одна з найскладніших мовних систем, що зумовлено багатовимірністю її структури, неоднорідністю її одиниць, різноманітністю відображених у них відношень і відкритістю для постійного поповнення новими одиницями (словами та значеннями). Своєрідність її також в тому, що вона на відміну інших мовних систем безпосередньо пов'язана з об'єктивною дійсністю, віддзеркаленням якої вона є [2, с. 262]. Однією зі структурних одиниць лексико-семантичної системи мови є лексико-семантичне поле.

Лексико-семантичне поле – це сукупність лексичних одиниць, які об'єднані спільністю змісту (іноді й спільністю формальних показників) і відображають поняттєву, предметну або функціональну подібність позначуваних явищ. Це слова пов'язані з одним і тим самим фрагментом дійсності [2, с. 265].

Дослідженню та опису лексико-семантичної системи мови присвячено багато праць таких науковців, як О.О.Потебня (теорія внутрішньої форми слова, його багатозначність, зв'язки між словами); Г.Шпербер (існування полів знань); Г.Ібсен (вчення про лексико-граматичні поля); В.Порціг (вчення про лексико-семантичне поле) та інші. На даний час невивченим залишається питання про лексико-семантичні поля творів жанру “фентезі”, а саме лексико-семантичного поля одиниць, що позначають магічні дії.

Після проведення детального аналізу лексичних одиниць, що вживаються на позначення магічних дій, було сформовано лексико-семантичне поле магічних дій, що складається з 7 тематичних груп: MAGIC CREATURES; CHARMED OBJECTS; MAGIC WAYS OF TRAVELING; THE GROUP OF GENERAL SPELLS; MAGIC INFLUENCE ON MIND; MAGIC SCIENCES; SOCIAL GROUPS. Дані групи формують гіперо-гіпонімічний ряд. Даний ряд створюється на основі включення або керування, при якому одне слово (воно називається *гіперонімом*) позначає клас речей, який включає в себе клас речей, що позначені іншим словом – *гіпонімом*, і є ширшим за своїм значенням [3, с. 97].

Лексико-семантична група зі значенням MAGIC INFLUENCE ON MIND “магічний вплив на мозок” представлена двома підгрупами: *Acceptance of the influence* “сприйняття впливу” та *Resistance of the influence* “опір впливу”.

Перша підгрупа зі значенням *Acceptance of the influence* містить 7 лексичних одиниць. Серед них: *to extract feelings and memories from another person's mind; to delve into the minds; to read minds; to fiddle around with somebody's mind; a powerful incursion upon the Dark Lord's thoughts; to gain access to his thoughts and feelings, to modify memories*. Усі фрази позначають сприйняття магічного впливу. Це підтверджують такі приклади: “*They're having their memories modified right now*” [7]. Фраза *to have your memories modified* означає те, що під впливом магії, пам'ять може бути змінена в інтересах того, хто власне змінює її.

Друга підгрупа має значення *Resistance of the influence* та налічує 4 одиниці: *defense of the mind*

against external penetration; to seal the mind against magical intrusion and influence; to close your mind to the Dark Lord; to shut down those feelings that contradict the lie. Усі вони означають протидію магічному впливу на мозок.

“He wishes me to teach you how to close your mind to the Dark Lord” [5, с. 531]. Фраза *to close your mind to the Dark Lord* дослівно означає “закривати” мозок від Темного Лорда.

Лексико-семантична група THE GROUP OF GENERAL SPELLS “група загальних заклять” об’єднує в собі 4 підгрупи загальною кількістю 36 словосполучень та фраз зі значеннями: *Magic spells* “магічні закляття”, *Magic charms* “магічні чари”, *Magic curses* “магічні прокляття”, *General spells* “загальні закляття”.

Спільним компонентом першої підгрупи, який визначає її значення, є слово-ідентифікатор *spell – words that are thought to have magic power or to make a piece of magic work* [4, с. 1293]. До даної підгрупи входить 6 лексичних одиниць: *a Stunning Spell caught him; to practice Vanishing Spells; there must be defensive spells on it; to start Conjuring Spells; to forget a definition of a Switching Spell; an Invisibility Spell*. Наприклад: *“I think there must be defensive spells on it, or around it, to stop people from touching it”* [5, с. 588]. У фразі *there must be defensive spells on it* присутнє англійське слово “*spell*”, що і стало причиною включення її саме до цієї лексико-семантичної підгрупи.

Друга підгрупа об’єднує лексичні одиниці зі значенням *magic curse – a word or phrase that has a power to make something bad happen* [4, с. 325]. Дану підгрупу формують 7 фраз: *to fight hard against Imperius Curse; to get the Cruciatus Curse for causing pain; the Avada Kedavra Curse; to produce a Reductor Curse; to hit somebody right in the eyes with Conjurivitus Curse; inventor of the Entrail-Expelling Curse; to free of the full Body-Bind*. Потрібно звернути увагу на те, що дія проклять зазвичай направлена на вчинення зла. Це доводить такий приклад: *“‘Pain,’ said Moody softly. ‘You don’t need thumbscrews or knives to torture someone if you can perform the Cruciatus Curse... That one was very popular once too’”* [7]. Як бачимо, у даному реченні присутнє слово-ідентифікатор “*curse*”.

Іншим об’єднанням гіпонімів, що входять до цієї групи, є ЛО, що позначають магічні чари. Словом-ідентифікатором даної підгрупи є іменник *charm*, який має значення “*an act or words believed to have magic power*” [4, с. 210]. Ця підгрупа є однією з найчисленніших та містить 12 фраз: *to use a Shield Charm; to put an Enlargement Charm on something; to use Cheering Charms; to use Levitation Charm; to use Color Change and Growth Charms; to apply Anti-Cheating Charms to something; to use a Disarming Charm; to perform the Patronus Charm; to put a Permanent Sticking Charm on something; to put Imperturbable Charm on something; to use a Summoning Charm; to break a Memory Charm*.

Прикладом, що ілюструє дану підгрупу, є: *“We could have modified her memory? But Memory Charms can be broken by a powerful wizard, as I proved when I questioned her”* [7].

Підгрупа, зі значенням *General spells*, містить 11 фраз. Особливістю даної підгрупи є те, що вони позначають загальні дії з закляттями, не називаючи їх. Дана підгрупа об’єднує наступні фрази: *to complete the spell; the spell hit Dolohov before he could block it; who were now raining spells down upon them; to fire spells down at somebody; to say the spell; to take the curse off somebody; to perform illegal curses; to use spells against somebody; we can do countercurses; to work out a countercharm; missed spells hit books on the shelves*.

Ілюстрацією даної підгрупи є таке речення: *“So we’re being prevented from learning Defense Against the Dark Arts because Fudge is scared we’ll use spells against the Ministry?”* [5, с. 303].

Наступною лексико-семантичною групою, що входить до лексико-семантичного поля магічних дій, є група слів, що позначають MAGIC CREATURES “магічні істоти”. Дану групу формують 15 одиниць, які перебувають у відношеннях рівноправності між собою. А саме: *thestrals, centaurs, house-elf, knarl, bowtruckle, fire-crab, trolls, goblins, giants, dementors, gnomes, leprechauns, vampire, gargoyles, unicorn*.

Підставою для виділення їх у окрему групу є те, що вони об’єднані спільним значенням *creature – a living thing, real or imaginary, that can move around, such as an animal* [4, с. 311]. *“Many of the girls “ooooohed!” at the sight of the unicorn”* [7]. У даному реченні ми зустрічаємо назву такої істоти як *unicorn – an animal like a white horse with a long straight horn on its forehead* [4, с. 1475].

Група лексичних одиниць, яка має назву MAGIC SCIENCES “магічні науки” об’єднує 8 слів: *Occlumency; Potions; Legilimency; Defense Against the Dark Arts; Herbology; Care of magical Creatures; Divination; Transfiguration*. Словом-ідентифікатором даної групи є слово *science – knowledge about the structure and behaviour of natural and physical world, based on facts that you can prove* [4, с. 1189]. Наприклад: *“Only those skilled at Occlumency are able to shut down those feelings and memories that*

contradict the lie, and so utter falsehoods in his presence without detection" [7].

Група з назвою CHARMED OBJECTS ("зачаровані об'єкти") містить перелік фраз, які позначають предмети, що були зачаровані та контролюються за допомогою магії. До складу даної групи входить 12 лексичних одиниць: *purple robes that had tried to strangle Ron; a grandfather clock that had developed the unpleasant habit of shooting heavy bolts at passerby; portraits on the wall that talk; it (hat) opened its mouth wide; instrument...scuttled Harry's arm like a spider...and attempted to puncture his skin; musical box that emitted a faintly sinister, tinkling tune when wound; Sirius sustained a bad bite from a silver snuffbox; tapestry of the Black family tree, which resisted all their attempts to remove it from the wall; cursed hat; flying carpets; Omnioculars; an Invisibility Cloack.*

"His penfriend got all offended when he said he wasn't going and sent him a cursed hat. It made his ears shrivel up" [7].

Зачарованим предметом у даному реченні виступає *cursed hat* "проклятий капелюх", дія якого була спрямована на те, щоб у людини, яка одягнула його морщилися та зсихалися вуха.

Лексико-семантична група SOCIAL GROUPS "соціальні групи", представлена 9 гіпонімами, які конкретизують та уточнюють гіперонім *social group – a group of people who have the same position in the society*. Лексичними одиницями, що формують дану групу є наступні: *wizard, Muggles, witch, Mudblood, pure-blood, Squib, Muggle-borns, members of non-magical community, Dirty blood*. Наприклад: *"A Squib is someone who was born into a wizarding family but hasn't got any magic powers. Kind of opposite of Muggle-born wizards..."* [6]. Як ми бачимо, сквібом називали особу, що народилася у сім'ї чаклунів, проте сама магичних сил не мала.

Аналізуючи дану лексико-семантичну групу, ми не могли не помітити наявних у ній відносин синонімії та антонімії. Зокрема, такі синоніми як *Muggles, members of non-magical community* позначають особу, що не володіла ніякими магичними силами, тобто звичайну людину. Наступну групу синонімів представляють слова *Mudblood, Muggle-borns, Dirty blood*, які використовуються, щоб назвати чаклуна, чиї батьки магичних сил не мали.

Антонімічні відносини представлені такими словами як *Mudblood, Muggle-borns, Dirty blood* та *Squib*. Крім того, ми можемо говорити про антонімічні відносини між такими гіпонімами, як *Mudblood, Muggle-borns, Dirty blood, Squib, Muggles, members of non-magical community* та гіпонімом *pure-blood*.

Останньою лексико-семантичною групою, яка входить до лексико-семантичного поля магичних дій, є група MAGIC WAYS OF TRAVELLING "магічні способи пересування". Даний гіперонім конкретизується 8 гіпонімами, серед яких *Apparating; brooms; to use Portkeys; embargo on flying carpets; to Disapparate; to be charged with procession of a flying car; to materialize out of thin air; to vanish*. Наприклад: *"Arnold Weasley, who was charged with possession of a flying car two years ago, was yesterday involved in a tussle with several Muggle law-keepers ("policemen") over a number of highly aggressive dustbins"* [7].

Розглянувши лексико-семантичне поле магичних дій, ми можемо зробити висновок про те, що це є складна мовна система, що зумовлено великою кількістю відношень між її одиницями, а саме відносин підпорядкування між гіперонімом та його гіпонімами, та рівноправності між гіпонімами. Крім того, ми можемо спостерігати відносини синонімії та антонімії, як між окремими лексико-семантичними групами так і між гіпонімами, що їх формують. Дане поле підпорядковується спільному змісту і пов'язане з одним і тим самим фрагментом дійсності, тобто з магичними діями. Виділене лексико-семантичне поле вміщує 99 одиниць, що мають спільне семантичне значення.

Гіперонім "магічні дії" конкретизується 7 гіпонімами, які підпорядковуються йому та обмежують його значення. Даними групами є: MAGIC CREATURES; CHARMED OBJECTS; MAGIC WAYS OF TRAVELLING; MAGIC SCIENCES; THE GROUP OF GENERAL SPELLS; MAGIC INFLUENCE ON MIND; SOCIAL GROUPS. Проте ці групи виступають гіперонімами щодо одиниць, які вони вміщують. Усі гіпоніми, що утворюють лексико-семантичне поле магичних дій знаходяться у відношеннях рівноправності так як позначають спільне поняття.

Отже, виділене лексико-семантичне поле повністю віддзеркалює магичний світ та зв'язки у ньому. Воно є одночасно і віддзеркаленням реального світу. Варто зазначити, що лексико-семантичне поле магичних дій відкрите для поповнення новими одиницями і тому представляє собою інтерес для подальших досліджень.

Література

1. Колесник О.С. Мовні засоби відображення міфологічної картини світу: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі давньоанглійського епосу та сучасних британських творів жанру фентезі):

Автореф. дис. ... канд. філолог. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. – К., 2003. – 20 с.

2. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. Підручник: Видавничий центр “Академія”, 2003. – 464 с.

3. Харитончик З.А. Лексикологія англійського язика. – Минск: Выш. школа, 1992. – 229 с.

4. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / Edited by Sally Wehmeir. – Oxford: Oxford University Press, 2000. – 1600 p.

5. Rowling J.K. Harry Potter and the Order of Phoenix. – New York: Arthur A. Levine Books-An Imprint of Scholastic Press, 2003. – 870 p.

6. Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets [Електронний ресурс] // The Pirate Bay – Режим доступу до книги: http://thepiratebay.org/torrent/4345098/harry_potter_english

7. Rowling J.K. Harry Potter and the Goblet of Fire [Електронний ресурс] // The Pirate Bay – Режим доступу до книги: http://thepiratebay.org/torrent/4345098/harry_potter_english.

Кучер К.В.

*Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут імені Тараса Шевченка
Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Пасічник О.В.*

Роль Кременця в особистій і творчій долі Юліуша Словацького

Постановка проблеми. 4 вересня 2009 року виповнюється 200 років із дня народження видатного польського поета-романтика Юліуша Словацького, який народився на Волині, у місті Кременець.

Починаючи від 1909 року, через кожних 30, 20, 10, 5 років, (а тепер, з 1992 р., за ініціативою пробоща римо-католицького костьолу ім. св. Станіслава ксьондза Чеслава Щерби і щорічно), відзначаються річниця днів народження Юліуша Словацького на державному й міжнародному рівні. Тому навіть люди далекі від поезії знають, що Кременець – місто народження великого поета. У школах діти обов'язково читають напам'ять кілька віршів Словацького: “Якщо ти будеш у моїй країні”, “Там, під оком пам'яті”, “В альбом Софії Бобровій”, “Мій заповіт”. Знають місця: дім Словацьких, ліцей, де викладав професор Евзебіуш Словацький, могилу матері поета, костьол, де стоїть пам'ятник поетові.

Але ж Словацький-дитина, юнак, молодий поет – знав і любив Кременець так само, як ми, які живемо тут тепер, а може ще й краще, та його “місцями” були всі кременецькі закутки. Кременець, як висловився український поет Дмитро Павличко, став матерією для його поезії і творчості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З цілого ряду причин трапилось так, що творчість Ю.Словацького і за його життя, і протягом довгих десятиліть після смерті не була відомою в Росії. “Відкрито” його було пізніше, десь уже у 60-70 роках ХІХ ст. Автором першої ґрунтовної монографії про Ю.Словацького був Антоні Маленький.

Завдяки сумлінній, вдумливій і кропіткій роботі М.Рильського, Г.Вєрвеса, Д.Павличка, С.Маковського, О.Пчілки, М.Мацієвського і наших земляків Л.Кравчука, В.Кравчука, М. Гецевич український читач може ознайомитись із життям і творчістю видатного польського романтика Ю.Словацького. Усі вони, у першу чергу, робили акцент на його особливому ставленні до маленької батьківщини – Кременця.

Мета. Показати роль Кременця в особистій і творчій долі Юліуша Словацького.

Вклад основного матеріалу. На порозі ХІХ ст. у суспільстві почало кристалізуватися й поширюватися усвідомлення того, що митець детермінується насамперед його власною, неповторною вітчизною, землею, на котрій він народився. Основний постулат нового способу мислення про поета й джерела його творчості найвиразніше сформулював свого часу Йоганн Вольфганг Гете.

Поняття “країна” в даному випадку є метафорою конкретного місця, околиці, рідної землі, етносу, який мешкає на її території, його історії і культури, що комплексно формують уяву поета й способи його творчої реалізації. Якщо подивитися на Юліуша Словацького під цим кутом зору, то на перший план висувуються насамперед кременецькі чинники “країни”, які в тому чи іншому розумінні визначили основні вектори розвитку його життя і творчості.

У Кременці поет перебував, щоправда, відносно коротко, тільки два роки (1809-1811), відразу після народження, чотири після смерті батька (1814-1818), потім під час найбільшої психічної сприйнятливості, під час канікул (1826-1830), але ж кожен романтичний поет мусить мати свій “край